

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Esitys työvoima- ja yrityspalvelujen siirrosta kuntien vastattavaksi on sinänsä perusteltu uudistus tehtävien hoidon kannalta. Esitetyssä toteutustavassa ja erityisesti kuntakohtaisessa rahoitusmallissa on kuitenkin merkittäviä epäkohtia.

Pohjois-Karjalassa on maan korkein työttömyys, mutta silti valtionosuumalli kohtelee kuntia epäoikeudenmukaisesti. Maakunnan työttömyyteen liittyviä erityispiirteitä ovat lisäksi keskimääräisesti heikompi terveys ja työkyky, tulotaso sekä yli 55-vuotiaiden heikko työllistyminen. Esitetty työikäisten määrä keskeisenä kriteerinä sopii tätä taustaa vasten erittäin huonosti määrittämään uuden tehtävän laajuus ja ennen kaikkea vaativuus. Valtionosuudet tulevat olemaan esitetyssä rahoitusmallissa täysin riittämättömät vaikea työttömyyden kunnille.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Mikäli esitetty rahoitusmalli toteutuu, aiheuttaa se vaikea työttömyyden kunnille erittäin suuria kuntataloudellisia haasteita. Valtionosuurahoitus tulee olemaan näille kunnille riittämätön tehtävän laajuus ja vaativuus huomioiden. Koko maan laajuisesti on tärkeää, että merkittäviä yhteiskunnallisia menetyksiä aiheuttavan työttömyyden hoitoon kohdennetaan riittävä rahoitus. Nyt esitetyllä mallilla valtionosuutta kohdistuu suhteellisesti enemmän alhaisen työttömyyden kuntiin, mikä ei voi olla oikein jo ajatellen tehtävän tärkeyttä kansantaloudellisesti. Rahalliset resurssit sinne, missä uusi tehtävä on laajin ja haasteellisin. Myös työttömien tasa-arvon näkökulmasta kuntien rahoituksen tulee kohdistua oikein, että turvataan tasapuoliset palvelut koko maan tasolla.

Kuntatalouden näkökulmasta on vaikutuksiin nähden vielä todettava se, että Pohjois-Karjalan kunnat tulevat olemaan valtaosin menettäjiä myös samaan aikaan voimaan astuvissa sote-uudistuksen siirtolaskelmissa. Kahden eri negatiivisen valtionosuusmenetyksen samanaikainen ajoitus merkitsee toteutuessaan suuria tasapaino-ongelmia kuntiemme talouteen. Yksittäiselle kunnalle yhteisvaikutus voi merkitä noin yhden tuloveroprosentin tuottoa vastaavaa laskennallista painetta, mikä on kohtuuton.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta*:

Kuntien rahoituksen mitoitus tulee tehdä kaikkien siirtyvien tehtävien laajuuden ja vaativuuden edellyttämällä tavalla ja tilannetta tulee seurata aktiivisesti niin, että järjestelmän mahdolliset valuviat saadaan pikaisesti korjattua.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö*:

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapolun kriteeriin voimaantuloissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymiskelijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Pohjois-Karjalan kuntien kannalta esitetty valtionosuuksien rahoitusmalli on täysin kestävä ja epäoikeudenmukainen. Maakunta on maan vaikeinta työttömyysaluetta ja esimerkiksi vuonna 2021 maan kymmenen heikoimman kunnan joukossa oli peräti neljä kuntaa Pohjois-Karjalasta.

Uudessa TE-palvelujen tehtävässä tuleekin maakunnan kunnilla olemaan selvästi koko maan kuntakenttää enemmän työsarkaa. Tämä ei valitettavasti näy valtionosuuksien kohdentumisen kriteereissä.

Valtionosuuksien tulee perustua molemmissa tehtävissä (työvoimapalvelut, työttömyysturvan rahoitus) vahvasti siihen, mikä on kunnittainen palvelutarve. Pääasiallinen ja itseoikeutettu valtionosuuskriteeri tulee olla palvelutarvetta ja kustannuksia korreloiva työttömien määrä ja taso suhteessa muihin kuntiin. Sama kriteeri käy hyvin molempiin tehtäviin eikä sitä ole tarve eriyttää kuten esityksessä on tehty.

Pohjois-Karjalan kuntataloustyöryhmä esittää seuraavia muutoksia valtionosuuksien määräytymiskelijöihin :

Työvoimapalvelut

Ns. laajan työttömyyden painoarvon tulee olla 70 % ja työikäisten määrän puolestaan 30 %. Painoarvot siis esitykseen nähden toisin päin. Työttömyyden määrä kuvaa tehtävän laskennallisia kustannuksia kunnalle huomattavasti ikärakennetta paremmin ja oikeudenmukaisemmin.

Työttömyysturva

Laajan työttömyys painoarvolla 70 % ja työikäisten määrä 30 %. Sama kriteeristö on perusteltua molempiin tehtäviin. Looginen ratkaisu, koska työttömyys määrittelee hyvin pitkälti kunnalla aiheutuvat kustannukset näissä kahdessa tehtävässä. Lisäksi on pidettävä kiinni siitä, että esitetty kuntien välinen tasausmenettely toteutuu ja sitä seurataan tarkasti.

Siirtymäaika.

Valtionosuujärjestelmän täysimääräiseen siirtymään esitettyä aikaa tulee jatkaa niin, että se käsittää täydet viisi kalenterivuotta. Tämä tapahtuu niin, että ensimmäisenä vuonna toteutuu 20 %, seuraavana 40 % ja niin edelleen, täysimääräisenä malli olisi käytössä tavoiteaikataululla vuodesta 2029 lähtien. Pidempi siirtymä turvaa paremmin kuntataloudelliset haasteet. Perusteltua myös siksi, että pidempi siirtymäkausi on myös sote-uudistukseen liittyvissä rahoitusmuutoksissa hyvinvointialueille ja kunnille.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaproessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki erityyppisopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomioon esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Tiainen Seppo

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Pohjois-Karjalan kuntataloustyöryhmä (pyydetään käyttämään lausunnonantajana, maakuntaliiton hallitus antaa omansa)